Коли Сашко записував у щоденник загону про роботу своєї ланки, вигляд у нього був такий заклопотаний, як у колгоспного бухгалтера під час складання річного звіту.

Сашко, може, так і не старався б, якби головою ради дружини була не Катя, а хтось інший. І за що її вибрали? Ну, нехай би вона вчилась у сьомому класі, а то ж тільки в шостому! Та ще й ніс кирпою...

А в очах ніякої серйозності. Завжди смішки. Так і шукає причіпки, щоб з когось посміятися. І особливо чіпляється вона до Сашка. Ну, помітила ти якусь помилку, то скажи просто. Так ні, обов'язково треба насміхатися.

А минулого року, коли колгосп готувався до обласної виставки, агроном призначив Катю за старшу в хаті-лабораторії. Подумати тільки! Дванадцятилітню дівчинку призначили за старшу над двома жінками і Сашковою бабусею в'язати снопики і підбирати різні там експонати.

Потім дома бабуся розповідала про Катю:

— Та таке вже проворне, та таке вже розумне... Усякі сорти і пшениці, і ячменю, і проса, і кукурудзи знає, і скільки який сорт дає врожаю, і як за яким сортом доглядати, і хто його вивів... Ну, чистий агроном! А само ж таке гарненьке...

— Чим же вона гарненька? — недружелюбно запитав тоді Сашко, дивлячись спідлоба на бабусю.— Може, тим, що ніс кирпою?

Батько й мати перезирнулися і засміялись, а Сашко почервонів, бо справа була не в тім, кирпою чи не кирпою носик у дівчини, а в тім, що Катя справді була найкращою мічурінкою на всю школу.

Хлопчик розкрив зошит і прочитав свій попередній запис: "4 квітня збір ланки проходив на тему: страмив Сергія Коваленка за те, що він не вивчив у середу уроку з географії і одержав двійку". Добре, що Сергій уже виправив двійку, а то було б від Каті...

Сашко вмокнув перо в чорнило, насупив брови, подумав і написав: "12 квітня збір ланки проходив на тему: грали в м'яча".

Він полюбувався, як рівно стоять літери в рядках, сам себе похвалив у думці за те, що не зробив жодної плями, і поніс щоденника до піонерської кімнати. Катя, мабуть, похвалить його, і Сашко тоді попросить її, щоб його ланці доручили на літо доглядати колгоспних лошат. Звичайно, такі питання вирішує рада дружини, та якщо Катя запропонує, то рада підтримає. Хлопці з його ланки давно мріють узяти шефство над лошатами. Та хіба тільки вони! Всім хочеться доглядати лошат, чистити їх, купати, носити їм траву... Крім того, кожен надіється, що, може, дід Омелько дозволить хоч трішки інколи покататися на колгоспних конях... Дід Омелько тільки на вигляд суворий, а всі кажуть, що він добрий...

А що, як рада доручить лошат іншій ланці? Що тоді скаже Сашко своїм піонерам? Важко бути ланковим... Коли б головою ради загону був хтось з хлопців... А з Катею хіба договоришся? Примружить очі і скаже: "Що ж, ви найкращі, чи що? Чому саме вам доручити лошат? Чи, може, по-твоєму, всіх піонерів прикріпити до коней?".

І нічого не скажеш їй у відповідь.

В піонерській кімнаті, крім Каті, сиділо ще дві дівчинки — ланкові загону № 3. Просити при них Сашко не наважився і мовчки подав зошит Каті. Вона розгорнула зошит, і враз в її очах спалахнули знайомі вогники.

— Як же ти пишеш! — вигукнула вона.— "Збір ланки проходив на тему: грали в м'яча". Хіба ж можна так писати в щоденнику?

Ланкові чмихнули, а Сашко розсердився.

— А що? — сказав він.— Фізична культура. Чи, може, нам у ляльок гратися?

— Я не проти того, щоб ви грали в м'яча. Це добре,— промовила Катя і суворо глянула на дівчат.— Тільки записувати треба не так. "На тему" — це однаково, що сказати "про що". Ти ж не скажеш: "Заняття провадилось про грали в м'яча"? Розумієш?

Катя була права, але погодитися з нею в присутності дівчат Сашко не хотів. Ланкові ховали від нього очі і ледве стримували себе, щоб не пирснути зо сміху.

— Ти ж сама дала таку форму для запису,— сказав він.

— Так, дала. А ти б змінив її, коли форма не підходить. Треба було записати так: "На зборі ланки піонери грали в м'яча". От і все. Ну, добре, — закінчила вона.— Тепер скажи, яке завдання хотіла б взяти ланка на літо? Завтра на засіданні ради дружини будуть розподіляти доручення на літні канікули.

"Скажу, а вона навмисне дасть щось інше",— подумав Сашко і похмуро відповів:

— Нам однаково.

— Як так однаково? Беріть те завдання, яке вам найбільше подобається.

— Скажи, на яку тому,— мовила одна з ланкових, і голос її перервався від стримуваного сміху. Друга не витримала і зареготала.

— Цитьте! Що це таке! — суворо спинила їх Катя.— Слухай, Сашко, чому б но взяти вашій ланці догляд за лошатами?

Спочатку хлопчик навіть не повірив своїм вухам. "Та я ж про не тільки й думав!" — хотілося крикнути йому, але він сказав з робленою байдужістю:

— За лошатами, то й за лошатами.

— Може, не хочете, то знайдуться інші,— Катині очі сміялися.

— Ні, ні! — злякався Сашко.— Тільки нам лошат!

— Добре. Значить, я записую за вами лошат.

Від радості Сашко забув про насмішкуватих ланкових і про свій злощасний запис у щоденнику. А коли одна з ланкових ні з того ні з сього скуйовдила йому чуприну (дівчата як тільки їх збереться дві або три, а хлопець один, стають такі сміливі, що просто неможливо...), Сашко не лише не образився, а навіть не помітив цієї зухвалості і з криком "ура" вибіг з кімнати.

В перший день канікул Катя в яскраво-червоному галстуці, в білій блузці і чорній спідничці, так старанно випрасуваних, що всі зустрічні звертали на неї увагу, сама відвела Сашкову ланку до діда Омелька і сказала:

— Ось вам помічники, Омеляне Кириловичу. Привчайте їх до роботи біля лошат. Коли хто не буде слухатися — кажіть мені. Я щодня заходитиму до стайні. Ми тут з дівчатами близько — доглядатимемо телят.

Вона це сказала таким тоном, наче старший конюх колгоспу був не старшим конюхом колгоспу, а тонером загону № 5, і Сашко чекав, що дід Омелько розсердиться і прожене Катю, а через неї і всю ланку. Але дід не образився.

— Спасибі за допомогу,— сказав дід.— Вчитиму.

— Дітей змалку треба привчати до праці. А ви придивляйтесь до них, підбирайте собі хорошу зміну... Піонерів з старших класів ми прикріпили до тракторної бригади, одну ланку — до ставка, щоб знайомились з розведенням риби, дві ланки — до птахоферми. У нас е і поросяча ланка, — тут Катя не витримала і усміхнулась.— Нехай привчаються. Правда?

— Точно! — сказав дід і шанобливо додав: — Може, оглянете стайню?

Катя зніяковіла від того, що Омелян Кприлович звернувся до неї, як до дорослої, і, почервонівши, тихо відповіла:

— Покажіть, будь ласка.

Хлопчики мовчки дивилися то на діда, то на Катю, тільки тепер зрозумівши, яка це поважна посада — бути головою ради піонерської дружини,— адже сам дід Омелько, старший конюх колгоспу, здоровається з Катею за руку, та ще й запрошує оглянути стайню.

А вона? А вона йде поряд з Омеляном Кириловичем з таким виглядом, наче приїхала з району перевіряти дідову роботу...

Але вже біля першого стійла від Катиної поважності не лишилося й сліду.

— Ой, яке ж гарненьке! — забувши, що вона не просто учениця шостого класу, а голова ради дружини, вигукнула Катя і хотіла обняти лошатко.

Кобила враз прищулила вуха і загрозливо повернула до неї голову. Катя злякано відскочила, а Сашко басом крикнув на кобилу:

— Ну-ну! Ти!

Дід схвально посміхнувся до нього. "Це тобі не телята!",— подумав Сашко, глянувши на Катю. Він безстрашно погладив лоша по пухнастій гриві. Кобила відчула, з ким має справу, і вже не щулила вух, а тільки скоса позирала на хлопця.

— Мати повинна захищати своїх дітей,— сказала Катя, зовсім не зніяковівши від того, що злякалась кобили.— Вона, мабуть, подумала, що я хочу забрати в неї дитя...

"Сказала б уже, що злякалась, а то мати... дитя..."

— Мати — завжди мати,— погодився з Катею дід Омелько і перейшов до другого стійла.

Тут стояла золотаво-гніда кобила. На спині в неї був глибокий слід від рани.

— Це фронтовичка,— сказав дід.— Нам її залишила одна військова частина. Прокляті фашисти знівечили отаку красуню! Бач, який шрам! Осколок там сидить. Ціни їй немає! Вже чотирьох лошат привела нашому колгоспу. Чистокровних! Незабаром чекаємо п'ятого...

Кобила важко дихала, позираючи на людей своїми променистими очима.

— Бідолашна,— сказала Катя, і очі її стали великими і сумними.

Оглянувши всіх коней і полюбувавшись чистопородним Лютим, його кучерявим хвостом і гривою, піонери зайшли до дідового "кабінету". Тут на столі лежали товсті і тоненькі книжки, а на полицях розташувалися колби, пляшки, баночки, коробочки з ліками для коней і виблискував нікелем акуратно розкладений лікарський інструмент. Катя зразу ж кинулась до книжок і радісно скрикнула:

— О! Ця книжка згодиться нашим хлопцям! — і стала перегортати брошуру "Догляд за лошатами".

— А ми її вже читали на зборі ланки,— спокійно відповів Сашко, навіть не глянувши на дівчину.

— Читали? — перепитала Катя.— А скільки ваги повинно прибавляти лоша за один день? — і очі її засвітилися знайомою посмішкою.

— Яке лоша,— поважно відповів Сашко.— Маленьке, до трьох місяців, може і по кілограму прибавляти, а після трьох місяців — менше.

Дід задоволено покивав головою.

— Це добре, що ви читали. Я раджу вам прочитати ще раз,— промовила Катя.

— Це не пошкодить, не пошкодить,— підтримав її дід.

Сашко хотів був сказати, що в стайні треба працювати, а не читати книжки, та після дідових слів вирішив не сперечатись.

— Прочитаємо,— буркнув він собі під ніс.

Нарешті, Катя пішла до своїх телят, і хлопці веселою зграйкою оточили старшого конюха, вимагаючи зразу ж роботи. Омелян Кирилович показав, як треба чистити лошат, і потім дав кожному піонерові по скребниці. Сашко легенько проводив скребницею по теплій блискучій спинці лошати, обчищав бруд на колінцях, обережно піднявши ніжку лошати, чистив йому копито.

— Отак, отак,— схвально кивав дід головою, обходячи стайню.

Сашкові не хотілося відходити від лошати, хоч він його і кінчив чистити. Хлопець чухав і лоскотав йому під шиєю, злегка пощипував за холку. Лоша від задоволення спочатку витягало шию, а потім почало хапати Сашка зубами за куртку.

— А, так ти кусатися,— ласкаво промовляв Сашко, не перестаючи щипати лоша.— А, так ти кусатися...

— Е-е... А оцього не треба робити — зноровиш,— зауважив дід, несподівано з'явившись біля Сашка. Хлопець знітився.— Закінчили чистити — тепер на прогулянку! — додав дід.

Він відв'язав кобилу і передав повід у руки піонерові. Хлопці один за одним виводили коней зі стайні і повільно крушили по великому двору. Сашко з гордістю вів кобилу, раз у раз оглядаючись на лоша, що стрибало навколо матері. Коли воно віддалялося, кобила тривожно іржала, а лоша відповідало їй тоненьким і-гі-гі-гі. Сашко сміявся і перекривляв лоша:

— Ех, ти, і-гі-гі-гі... Вже й заблудилося...

Дід стояв серед двору без шапки і задоволено дивився на доручене йому господарство.

Коли хлопці після прогулянки заводили коней до стайні, вони почули чийсь важкий стогін. Омелян Кирилович кинувся до золотаво-гнідої кобили. Вона то лягала, то вставала, била копитами об землю і весь час хрипко стогнала.

— Прив'язуйте коней і йдіть додому! — суворо наказав дід Омелько, допомагаючи піонерам розводити коней по стійлах.

— А що з кобилою? — пошепки спитав Сашко.

— Нічого. Ідіть додому,— стурбовано промовив Омелян Кирилович.— Завтра нове лошатко буде,— і зачинив за хлопцями двері стайні.

Піонери нетерпляче чекали наступного дня.

Сашко уявляв собі маленьке лошатко і мріяв про те, як він його виховуватиме. Він добиватиметься, щоб лоша прибавляло щодня по півтора кілограма. Потім йому здавалося, що цього мало, і він додавав ще півкілограма, далі ще півкілограма, ще і ще. В його мріях лоша росло так швидко, що на осінь ставало вже дорослим конем, таким струнким і гарним, якого ще ніхто ніколи не бачив. Сашко верхи на ньому їхав аж у Харків, на обласну виставку. Там він зустрічався з Катею, яка привела на виставку бузівка, звичайного бузівка, котрий прибавляв за день не більше як півкілограма ваги. І Сашко говорив їй: "Ну, що? Хто краще вміє ходити біля тварин? Хто?" Катя з заздрістю дивилась на нього, а він сміявся, примруживши око, так само, як завжди сміється Катя...

Ранком, ледве почало світати, Сашко обійшов усю ланку. Піонери прийшли до стайні, коли бригада ще тільки забирала робочих коней. Дід Омелько видавав збрую, наказував, щоб не гнали коней скочки, не напували і не давали вівса доти, доки коні не охолонуть.

Забачивши піонерів, дід похвалив їх:

— О, молодці! Раніше встанеш — більше зробиш. А робиш для кого? Для колгоспу, для народу, значить — для самого себе. Молодці піонери!

— А як кобила? — спитав Сашко.

Омелян Кирилович похмурнів.

— Хе-ге... — похитав він головою. — Немає кобили. Привела вчора лошатко, а сама... Осколок доконав... Пропала кобилиця...

Піонери злякано дивилися на діда, а коли Омелян Кирилович замовк, зітхнули важко, всі разом, наче одними грудьми.

В загороді, де раніше стояла кобила, тепер лежало маленьке лошатко. Дід допоміг йому встати, і воно мляво підвелося, широко розставляючи довгі, хиткі ноги, і великими очима здивовано дивилося на хлопців. Піонери обступили лоша, гладили його пухнасту шерсть, кучерявий хвостик, торкалися теплих, ніжних губ.

— Сирітка...— сказав дід Омелько.— Охо-хо-хо... Чи виживе?

— Ми вигодуємо його,— рішуче заявили піонери.

— Важко буде,— промовив дід Омелько.— Я вже пробував підкинути його до якоїсь кобилиці, так жодна не приймає.

— А ми його коров'ячим молоком будемо годувати,— сказав Сашко, і очі йому були широко розкриті.

— Коров'яче молоко жирніше,— зауважив Сергій, той, що одержав був двійку з географії.

— А козяче молоко ще жирніше. Може, козячим напувати? — почувся чийсь голос.

— Якщо не схоче пити, ми купимо йому соску,— сказав Сашко.

— Та соска в нас є...— задумливо промовив дід Омелько.

Хлопці взялися чистити інших лошат, але раз у раз збиралися біля сирітки. Лоша мотало головою, вибивало з рук пляшку, а коли вдавалося дати йому соску в рот, то смоктало неохоче. Омелян Кирилович кілька разів підходив до лошатка, дивився, як хлопці його годують, і нарешті сказав:

— Дуже багато вас тут збирається. Нехай хтось один годує. Ну, ось ти,— він вказав на Сашка.— Ти і відповідатимеш за лоша.

Справді, коли в загородці стих галас, лоша вже не так мотало головою і краще брало соску.

Сашко запропонував назвати його Тихим.

— Та куди вже бути тихішим,— погодився дід Омелько.— Ще й голосу його не чули.— Він записав ім'я лошати в велику книгу, що лежала на столі в "кабінеті".

Другого дня лоша їло ніби вже краще, проте воно не бігало і не гиготіло, як інші лошата, а стояло тихо, наче замисливши сь. Омелян Кирилович похмуро хитав головою і зітхав, йому не подобалась така поведінка Тихого. Він викликав ветеринарного фельдшера, але той, оглянувши лоша, сказав, що воно не хворе, а просто його недостатньо годують.

— Не подобається мені це,— закінчив фельдшер.

Катя стала тепер частіше заходити до стайні, допомагала Сашкові годувати лоша.

Минуло ще два дні. Тихий став ще тихішим. Він так само неохоче їв, майже весь час стояв, низько опустивши голову, ходив повільно, широко розставляючи ноги, наче тільки сьогодні народився. Сашко дивився на свого вихованця, і серце йому боляче стискалося.

На п'ятий день, коли піонери прийшли до стайні. Тихий лежав. Шерсть на ньому, раніше така блискуча і гладенька, тепер якось посіріла, на боках позначилися ребра, і весь вигляд у нього був такий жалюгідний, що Сашкові схотілося плакати.

Тихий перестав зовсім брати соску, і Сашко з Катею силоміць залили йому в горлянку пляшку молока.

— Тільки без сліз! — нервово промовила Катя до Сашка.— Не сумувати треба, а добиватися свого. Сльозами не допоможеш!

Сашко не відповів і тільки подумав: "Яка вона безсердечна, оця Катя!.."

— Завтра я принесу йому козячого молока,— сказала вона і швидко вийшла з стайні.

Надвечір до лошати знову приходив фельдшер. Коли Сашко міняв лошаті підстилку, він помітив, що дід Омелько безнадійно махнув рукою. Сашко закляк на місці від тяжкого передчуття. Спитати діда Омелька, що сказав фельдшер, хлопчикові було просто страшно.

Дома Сашко довго не міг заснути, а ранком заспав і прийшов до стайні, коли піонери почистили вже лошат і вивели кобил на прогулянку. Він нечутними кроками пройшов до стайні і з острахом заглянув до загородки Тихого. Лоша лежало на соломі, а біля нього

навкарачки сиділа Катя і, тримаючи в руках голову Тихого, плакала. Сльози котилися по щоках і падали на її блузку, залишаючи на ній великі круглі плями. Пляшка з молоком лежала на підлозі.

Сашко, вражений, якусь мить дивився на Катю, потім потихеньку, щоб вона не почула, вийшов з стайні. Він трохи постояв на дворі, а тоді навмисне грюкнув дверима і знову пішов до Тихого. Катя встигла витерти сльози і навіть намагалася всміхнутися, але усмішка в неї не виходила.

— Йому гірше,— сказала вона.

Сашко й сам бачив, що лошаті гірше. Він погладив Тихого по настовбурченій шерсті і зітхнув.

— Давай заллємо йому. Я принесла козячого молока,— сказала Катя.

В цю хвилину в стайні пролунав тупіт багатьох ніг. Сашко озирнувся і побачив голову колгоспу Федора Андрійовича, ветеринарного фельдшера, діда Омелька і ще одного незнайомого чоловіка з суворим обличчям. Всі зайшли в загородку до Тихого, і незнайомий, нічого не кажучи, почав за допомогою фельдшера оглядати лоша. Він вислухав Тихого через трубку, зазирнув у рот, хукав у вічі, мацав черево і під шиєю, а Федір Андрійович і дід Омелько з тривогою стежили за кожним його рухом. Оглянувши Тихого, незнайомий насупив брови, і вигляд у нього став ще суворіший.

— Чим ви його годуєте? — коротко спитав він діда.

— Коров'ячим молоком,— відповіла Катя.— А він не п'є...

Обличчя незнайомого враз втратило всяку суворість. Він ласкаво глянув на піонерів, ніби тільки зараз помітив їх, і сказав:

— Жалко лошатка? Ну, не сумуйте. Ми поставимо його на ноги,— і, звернувшись до конюха, суворо додав: — А чому не напували кобилячим молоком?

— Пробував, товаришу ветеринарний лікар,— відповів Омелян Кирилович,— так жодна не підпускає. Не підпускає, хоч бийся!

— Не підпускає, то треба було надоїти молока.

Голова колгоспу докірливо дивився на Омеляна Кириловича, в той лише розвів руками:

— Правильно кажете, товаришу ветеринарний лікар... Чому не надоїли? От спитайте мене... І сам не знаю... Кобилу доїти — клопітна справа... А можна було б...

— Не сподівався від вас, Омеляне Кириловичу,— з докором промовив голова колгоспу,— що ви можете отак прогавити?.. Я доярку б вам призначив... Таке лоша! Чистокровне!

— Я доїтиму! — вихопилась Катя.— Я вмію доїти! Ми з Сашком будемо доїти кобил.

Ветеринарний лікар усміхнувся і погладив Катю по голові.

— З такими помічниками та не виходити лоша! — сказав він до Омеляна Кириловича.

В цей час піонери завели коней до стайні, і дід, схопивши казанок, кинувся до однієї з кобил, а Катя почала доїти Лису — найсмирнішу з усього табуна.

Все надоєне молоко злили в миску і поставили її Тихому. Піонери теж зібралися навколо загородки, і всі в напруженні чекали, що робитиме лоша. Та воно продовжувало лежати, заплющивши очі. Хтось з хлопців безнадійно зітхнув. Раптом Тихий втяг ніздрями повітря, заворушився і розплющив очі, потім уткнув мордочку в миску і став пити молоко.

— П'є! — прошепотів Сашко.

— П'є! — радісно загули піонери.

— Ну, от і прекрасно,— промовив лікар.— Коли ще щось трапиться, дзвоніть мені у район. Я приїду.

Він потиснув руку Омеляну Кириловичу, привітно кивнув піонерам і в супроводі голови колгоспу і фельдшера пішов з стайні.

Тепер Сашко, Катя і дід щодня надоювали кілька літрів кобилячого молока, і Тихий став швидко поправлятися. Через тиждень Сашко вже виводив його на прогулянку, і він стрибав по двору так само весело, як і інші лошата. Тепер він пив і коров'яче молоко. Шерсть у нього знову стала блискучою і гладенькою. Відрізнявся Тихий від решти лошат тільки тим, що, забачивши Сашка або Катю, привітно іржав, як інші лошата до своїх матерів.

Через місяць дід Омелько зважив Тихого, і виявилося, іцо лоша поправилось і прибавляло щодня в середньому по кілограму.

Тридцятого серпня Сашкова ланка закінчила свою роботу в Омеляна Кириловича. До стайні прийшли голова колгоспу, старший піонервожатий школи, ветеринарний фельдшер, бригадири і Катя, вся напрасована, поважна. Правда, в очах у неї все-таки раз по разу спалахували веселі вогники...

Піонери виводили лошат на двір і ставили їх в шеренгу. Останнім ішов Сашко з своїм Тихим. Тихий басував, вигинався, підтанцьовував, а шерсть виблискувала на сонці, як атлас. Коли Сашко підвів його до лошат, Тихий заіржав так голосно, що аж залящало в вухах.

— Оце так тихий! — засміявся голова колгоспу.

— Який красунь! — чулося серед присутніх.

— Це піонерський вихованець! — сказав Омелян Кирилович.— Піонери виховали його.

Сашко гордо стояв біля свого лошати, тримаючи в руках повід. Катя дивилася на хлопця своїми усміхненими очима. Але Сашко чомусь не відчував ніяковості від того, що вона всміхалася. На думку йому раптом спали бабусині слова, і він змушений був признатися собі, що Катя зовсім і не кирпата і вся вона якась така... світла... хороша, немов сонячна.